

Tilsynsrapport

Skolemiljø – skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø

Nittedal kommune – Sørli skole

Sammendrag

Statsforvalteren gjennomfører tilsyn med Nittedal kommune. Temaet for tilsynet er skolens aktivitetsplikt for å sikre at eleven har et trygt og godt skolemiljø. Tilsynet er en del av felles nasjonalt tilsyn 2018-2021.

Hovedpunkter i tilsynet er:

- Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø
- Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

Det overordnede formålet med tilsynet er å kontrollere om kommunen oppfylder kravene i regelverket.

Avdekkede lovbrudd

Kommunen må sørge for at skolen oppfylder plikten til å gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-2, 9 A-4 og 9-1. Nittedal kommune må i den forbindelse se til at:

- Skolen dokumenterer hvordan den griper inn mot krenkelser.
- Rektor sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- Rektor sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor så raskt som saken tilsier i praksis.
- Rektor varsler skoleeier i alvorlige tilfeller.
- Skolen undersøker hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet.
- Skolen tilpasser tiltakene til elevens helhetlige behov og elevens beste.

Kommunen må sørge for at skolen oppfylder plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4, 9 A-9 og 9-1. Nittedal kommune må i den forbindelse se til at:

- Skolen alltid lager en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9 A-4 sjette ledd, når den setter inn tiltak i saker.

Status på rapporten og veien videre

Kommunen mottok en foreløpig tilsynsrapport den 24.07.2021 og har uttalt seg innen fristen vi satte til den 23.08.2021. Vi fatter nå vedtak med pålegg om retting. Kommunen har rettefrist til **22.12.2021**.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
1 Innledning.....	3
1.1 Tema for tilsynet.....	4
1.2 Om gjennomføringen av tilsynet.....	4
2 Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø	4
2.1 Rettslig krav 1 Plikten til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø	5
2.2 Rettslig krav 2 Plikten til å gripe inn mot krenkelser dersom det er mulig	10
2.3 Rettslig krav 3 Plikten til å varsle rektor	12
2.4 Rettslig krav 4 Plikten til å undersøke alle saker	19
2.5 Rettslig krav 5 Plikten til å sette inn tiltak.....	23
3 Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak	26
3.1 Rettslig krav 8 Plikten til å utarbeide en skriftlig plan	27
3.2 Rettslig krav 9 Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltakene	28
4 Statsforvalterens reaksjoner.....	31
4.1 Pålegg om retting	31
4.2 Oppfølging av påleggene.....	31
5 Kommunen har rett til å klage.....	32

1 Innledning

Statsforvalteren fører tilsyn med offentlige skoler, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kapittel 30.

I tilsyn kontrollerer vi om skolene oppfyller opplæringsloven med forskrifter.

Dersom Nittedal kommune og Sørli skole ikke følger regelverket, kan vi pålegge retting.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Vi gir derfor eventuelle pålegg i tilsynet til kommunen som har ansvaret for at skolen retter opp brudd på regelverket.

Våre tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven. I tilsynet behandler vi

personopplysninger. Les mer om vår behandling av personopplysninger på [www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/](http://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/tilsyn/).

1.1 Tema for tilsynet

Felles nasjonalt tilsyn på opplæringsområdet 2018-2021 omfatter følgende temaer: skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen, skolebasert vurdering, tidlig innsats, spesialundervisning, skolemiljø, grunnskoleopplæring for voksne og videregående opplæring for voksne.

Temaet for dette tilsynet er skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø. Under dette temaet kontrollerer vi:

1. Plikten til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. oppl. § 9 A-4
2. Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak, jf. oppl. § 9 A-4

Vi har ikke sett på hvordan kommunen oppfyller andre krav i regelverket.

Formålet med tilsynet er å kontrollere om kommunen oppfyller kravene i regelverket knyttet til elevenes skolemiljø, og slik bidra til økt rettssikkerhet for elevene.

1.2 Om gjennomføringen av tilsynet

Statsforvalteren åpnet tilsyn med Nittedal kommune i brev av 04.03.2021. Kommunen ble pålagt å levere dokumentasjon til oss. Vi har fått dokumentasjon for å gjennomføre tilsynet.

I dette tilsynet har vi benyttet Utdanningsdirektoratets system for egenvurdering, RefLex, som informasjonsgrunnlag. RefLex er utfylt av lærere, SFO-ansatte og ledere i skolen.

Vi har mottatt dokumentasjon som underbygger svarene som skolen gir i RefLex.

Statsforvalterens vurderinger og konklusjoner i denne rapporten er basert på den skriftlige dokumentasjon fra skolen

Vi sendte foreløpig tilsynsrapport til kommunen den 24.07.2021. I den presenterte vi våre foreløpige vurderinger og konklusjoner. Kommunen har kommentert innholdet i den foreløpige rapporten innen fristen den 23.08.2021. Vi har behandlet kommentarene under de aktuelle temaene.

2 Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Aktivitetsplikten er beskrevet i opplæringsloven § 9 A-4.

Rektor har ansvar for at skolen jobber kontinuerlig og systematisk for å fremme helsen, miljøet og tryggheten til elevene, slik at plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø blir oppfylt, jf. opplæringsloven § 9 A-3.

Rettslig krav 1

Plikten til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø (RefLex 1.2 – 1.8)

Alle som jobber på skolen, skal være oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Dere skal følge spesielt godt med på sårbare elever. Dere må skaffe dere informasjon fra elevene om hvordan de opplever skolemiljøet. Det er elevenes egne subjektive opplevelse av skolemiljøet som er avgjørende. Dere skal dokumentere hvordan dere følger med. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal følge med, og følge opp at det blir gjort.

Statsforvalterens undersøkelser

Kjennetegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Rektor og de ansatte svarer i RefLex at rektor har gitt alle som jobber på skolen kompetanse slik at de kan gjenkjenne tegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Rektor utdyper at skolen har hatt kurs med PPT, refleksjon i pedagogisk utviklingstid, og på team og trinn. De repeterer og reflekterer hvert år på planleggingsdagene. De fleste ansatte svarer også at dette er noe de jobber med regelmessig i møter på skolen eller i SFO. Flere viser til at det gjennomgås i starten av hvert skoleår eller på planleggingsdager.

Skolen har sendt over «Sosial plan for Sørli skole/SFO». Den inneholder blant annet skolens standard for et inkluderende læringsmiljø, herunder hva som kjennetegner et trygt miljø. Rektor forklarer i sitt tilleggsvar at planen ble laget høsten 2020, og at den da ble arbeidet med på alle team og trinn på skolen.

Under et annet spørsmål i RefLex, forklarer rektor at innholdet i delpliktene etter oppl. kap 9 A gjennomgås ved nyansettelser. Statsforvalteren har bedt skolen om å redegjøre nærmere for hvordan andre ansatte, slik som renholdere og vaktmestere, blir gitt slik opplæring. Rektor forklarer at det er kommunen som har personal- og opplæringsansvar, og som gir opplæring i aktivitetsplikten til dem. Hun har også sendt over presentasjonen som kommunen bruker.

Dokumentasjonen i tilsynet viser at oppl. kap. 9 A er tema på planleggingsmøter i starten av skoleåret. I tillegg ser vi at skolen gjennomgår og drøfter ulike kjennetegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø med de ansatte på de ulike møtearenaene som nevnes i RefLex. Vi ser også at skolens rutiner og planer samles i en perm og gis til nyansatte. Det samme gjelder informasjon om skolens ansvar ved mobbing og mistrivsel.

På spørsmål i RefLex om at alle som jobber på skolen, alltid følger med på om den enkelte elev har et trygt og godt skolemiljø, svarer rektor og de ansatte ja. Rektor skriver at skolen har jobbet med hva de ulike delpliktene betyr. De ansatte viser i hovedsak til at de følger med blant annet gjennom daglig kontakt med og observasjoner av elevene, samtaler med foreldre og kollegaer, deltakelse på ressursteam eller tett kontakt mellom skole og SFO.

Skolen har sendt over «Nittedal kommunes handlingsplan for et godt psykososialt læringsmiljø» (heretter kalt kommunens handlingsplan eller handlingsplan). Den angir i punkt 3.1 hva og hvordan lærere og ansatte skal følge med på, og fange opp, elever. Det går blant annet frem at de skal følge med på endringer i elevers atferd, oppførsel og faglige utvikling, samt observere samspillet mellom elever og legge merke til elever som går alene.

Skolens sosiale plan inneholder også rutiner for å følge opp at alle elever har det bra. Den angir hvor hyppig det skal gjennomføres elev- og utviklingssamtaler, sosiogram, Elevundersøkelsen og klassemøter, og hvem som er ansvarlig for å gjennomføre det. I tillegg står det at det skal gjennomføres regelmessige møter mellom miljøveileder, SFO-leder og inspektør på 1.-4. trinn, mellom kompetanseteam og skolens ledelse, og mellom kontaktlærer, timelærer, assistent og SFO som samarbeider om elever eller klasser.

Skolen har også sendt over «Inspeksjonsplan 2020/2021». Den viser hvilke voksne som skal være ute i hvert friminutt. Rektor forklarer i sitt tilleggsvar at bruk av trinnsoner og kjente voksne fra trinnet i skolegården under korona, har ført til redusert konflikt. Skolen skal derfor beholde denne organiseringen. Hun forklarer også at skolen utvikler en ny inspeksjonsordning fra 2021/2022. Den skal sikre at en voksen alltid er sammen med elevene i garderoben og på vei ut til eller på vei inn fra skolegården. Noen trinn gjør dette allerede, og det fungerer godt, skriver rektor.

Dokumentasjonen fra skolen viser eksempler på hvordan skolen følger med på, og følger opp, enkeltelever i ulike klasser og trinn. Det samme går frem av elevsakene som er vedlagt i dokumentasjonen fra skolen.

Følger spesielt godt med på sårbare elever

Rektor og de ansatte svarer i RefLex at rektor har sørget for å gjøre alle som jobber på skolen, kjent med hvilke forhold rundt en elev som kan gjøre eleven særskilt sårbar. Rektor skriver at de har kursing og refleksjon i personalet. Noen ansatte viser også til at de har blitt gjort kjent med dette gjennom ulike kurs, skolens sosiale plan og systematisk arbeid med følelser i klassen. Andre viser til hva som kan skape sårbarhet, hvordan det kan fanges opp og hvordan det kan forebygges.

I kommunens handlingsplan punkt 3.1 står det under delplikten følge med, at lærere og andre ansatte har et særskilt ansvar for å følge med på elever som er særskilt sårbare. Det går ikke frem hva som kjennetegner slike elever.

Skolens sosiale plan inneholder imidlertid beskrivelser av sosiale og emosjonelle ferdigheter hos elever, og kompetansemål som bør kunne forventes å være på plass på hvert enkelt trinn og på SFO. Det går også frem av sosial plan at miljøveileder skal sikre god overgang og samarbeid mellom barnehage, skole og SFO. Det slås fast at skolen har et eget system/rutiner for å følge opp nye elever på skolen. Som tidligere nevnt, har planen blitt arbeidet med alle team og trinn høsten 2020.

Skolen har sendt over sin mal for hvordan nye elever og foreldre blir møtt. Det går frem at elevens interesser, behov, egenskaper og ønsker kartlegges på ulike måter og innen bestemte

frister. Skolen har også sendt over tilsynsplanen for friminutt, som viser hvordan skolen følger opp elever med særskilte sårbarhetsfaktorer knyttet ved seg.

Dokumentasjonen fra skolen viser at elever med særskilte sårbarhetsfaktorer er tema på alle team- og trinnmøter. Det går frem av de tilsendte referatene at temaet diskuteres både mer generelt og tilknyttet enkeltsaker regelmessig, også på SFO. Det samme går frem av elevsakene.

Ta utgangspunkt i elevens subjektive opplevelse av skolemiljøet

Rektor og ansatte svarer i RefLex at de tar utgangspunkt i elevens subjektive opplevelse når de vurderer om en elev har et trygt og godt skolemiljø. Rektor skriver at skolen har individuelle samtaler med elevene hvor de forteller «sin sannhet» om det som har skjedd. Skolen spør alltid om eleven føler seg trygg, og eventuelt hva som skal til for at eleven skal føle seg trygg på skolen. De fleste ansatte skriver at de snakker med eleven om hvordan eleven opplever situasjonen eller at de tar utgangspunkt i hvordan eleven selv opplever å ha det på skolen.

Kommunens handlingsplan punkt 2 forklarer kort om mobbing og krenkelser. Der står det at det er elevens subjektive oppfatning som avgjør om eleven ikke har det bra på skolen og som utløser aktivitetsplikten. Dette gjelder uavhengig av årsak. Det understrekes at de ansatte ikke kan unndra seg aktivitetsplikten ved å konkludere med at noe «bare» var en krenkelse. I punkt 5 gis det tips for å gjennomføre gode samtaler, blant annet at man bør gi den man snakker med tid til å tenke og stille åpne spørsmål for å få frem elevens opplevelse.

Skolen har også sendt over «Mal for samtaler med elever når vi undersøker 9a-saker». Her går det frem at det skal gjennomføres individuelle samtaler med involverte elever og at elevens subjektive opplevelse av hendelsene skal gis oppmerksomhet. Det poengteres i malen at eleven skal fortelle sin historie/sin sannhet.

Dokumentasjonen i elevsakene viser at skolen snakker med hver enkelt elev som er involvert i saken. Hva de har blitt spurt om og hva de har svart, går også frem i alle elevsakene vi har mottatt. Det samme gjelder at skolen har samarbeidet med foresatte. Det er utarbeidet aktivitetsplan i mange av sakene, og elevens opplevelse av saken er en egen underoverskrift. Alle tilsendte aktivitetsplaner beskriver hva eleven selv opplever som problemet i skolemiljøet sitt.

Innhente informasjon fra elevene og dokumentere hvordan følge med

Rektor svarer i RefLex at de innhenter informasjon om hvordan elevene generelt opplever skolemiljøet. Hun skriver at dette gjøres gjennom minimum fire elevsamtaler, to utviklingssamtaler med elev og foreldre, to sosiogram i klassene og Elevundersøkelsen hvert år.

De ansatte svarer også ja på dette spørsmålet i RefLex. De fleste viser til de samme eller mange av de samme metodene som rektor. Mange nevner også generelle observasjoner, hyppige uformelle elevsamtaler og trivselsundersøkelser. Noen nevner i tillegg samarbeid mellom skole og SFO.

På spørsmål om hvordan dette dokumenteres, svarer rektor i RefLex at utviklingssamtalen dokumenteres i portalen Visma flyt skole og elevsamtalene i skjema. Hun skriver at sosiogrammene i seg selv er dokumentasjon. De fleste ansatte trekker også frem at de dokumenterer gjennom notater, referater fra samtaler med elever og foreldre, e-poster eller

logg. Noen av de som trekker frem logg, beskriver at de loggfører i egen bok eller at de bare loggfører hendelser som har en viss alvorlighetsgrad eller hvis det er gjentakende atferd.

I kommunens handlingsplan punkt 3.1 står det at lærere og andre ansatte skal dokumentere all kommunikasjon i saken fra den oppdages eller meldes i en kommunal fastsatt mal.

Dokumentasjonen i elevsakene viser at det er brukt logg i kun noen av sakene, og at det i hovedsak er interne og eksterne samtaler og møter som loggføres, ikke observasjoner gjennom skolehverdagen.

Rektor forklarer i sitt tilleggsvar hvorfor den fastsatte loggmalen ikke alltid brukes. Ifølge rektor fører noen lærere og SFO-ansatte notater i word. Bruk av malen fører også til dobbeltarbeid for de ansatte, fordi kommunikasjonen foregår på ulike plattformer. Rektor skriver at de derfor jobber med å finne en mer hensiktsmessig måte å dokumentere på. Hun viser til at kommunen er i startfasen av å bruke et digitalt system, hvor alle ulike instanser og foreldre kan skrive logg inn i samme skjema.

Av dokumentasjonen som rektor og ansatte nevner i RefLex, har Statsforvalteren mottatt eksempler på utfylte samtalskjemaer, notater, logger i word, sosiogram og oppfølging av sosiogram på ulike klasser og trinn. Vi har også mottatt eksempler på referater fra ukentlige trinn- og teammøter. Det går frem av referatene hvilke elever eller situasjoner som har blitt drøftet eller informert om på møtene. Det går også frem at noen fra ledelsen er til stede på de ulike møtene på skolen og på samarbeidsmøter mellom skole og SFO.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren vurderer at de ansatte har fått kompetanse til å gjenkjenne tegn på at en elev ikke har det trygt og godt på skolen. Vi viser til at dette er et regelmessig tema på de ulike møtearenaene på skolen og SFO, som planleggingsdager, pedagogisk utviklingstid og trinn- og teammøter. I tillegg gis nyansatte og andre ansatte som vaktmestere og renholdere opplæring i aktivitetsplikten.

Når det gjelder å følge med på elevene i det daglige, vurderer Statsforvalteren at skolen har lav terskel for å bry seg med hva elevene gjør. De ansatte følger opp observasjoner og hendelser tilknyttet enkeltelever, grupper eller klasser med drøftelser på trinn- og teammøter. I tillegg er skolens inspeksjon- og tilsynsrutine under korona godt egnet til å generelt følge med på elevene. Vi anser det derfor som positivt at skolen ønsker å beholde denne ordningen for skoleåret 2021/2022, og at skolen tar grep for å sikre seg at voksne alltid er til stede i overganger.

Statsforvalteren vurderer også at de ansatte er gjort kjent med hvilke forhold rundt en elev som kan gjøre eleven særskilt sårbar. Videre at de ansatte er kjent med hvilke elever som har særskilte sårbarhetsfaktorer knyttet til seg, og at de følger godt med på om disse elevene har et trygt og godt skolemiljø. De ansatte bruker trinn- og teammøtene til å drøfte enkeltelever og situasjoner som involverer flere elever, deriblant elever med særskilte sårbarhetsfaktorer knyttet ved seg. Vi ser også at skolen og SFO utveksler slik informasjon gjennom regelmessige samarbeidsmøter og i tilknytning til enkeltsaker. I tillegg har skolen gode rutiner for å følge opp nye elever.

Statsforvalteren vurderer at de ansatte har kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø. Videre mener vi at metodene skolen bruker for å innhente informasjon om hvordan elevene generelt opplever skolemiljøet sitt, er godt egnet. Skolen gjennomfører, og følger opp, ulike kartlegginger av elevenes trivsel regelmessig og systematisk gjennom skoleåret. Gjennom disse kartleggingene dokumenterer skolen dessuten hvordan den følger med på elevene, etter Statsforvalterens syn.

I dokumentasjonskravet¹ ligger det også en plikt til å dokumentere informasjonen som ansatte innhenter gjennom mer uformelle samtaler og observasjoner. Statsforvalteren vurderer at de ansatte bruker ulike metoder for å dokumentere dette, noe som kan innebære en fare for at observasjoner som gjøres i friminutt av mindre hendelser og tegn på utrygghet ikke blir tatt vare på og satt i system. Vi er derfor positive til at skolen arbeider med å finne en mer hensiktsmessig måte å dokumentere på.

Samtidig ser Statsforvalteren at skolen dokumenter gjennom referater fra trinn- og teammøter, og andre samarbeidsmøter. Som nevnt tidligere, vurderer vi at disse møtene er egnede arenaer for å utveksle informasjon om elevene. Vi forutsetter at skolens praksis samsvarer med de innsendte referatene fra de ulike møtene som vi har fått oversendt. Samlet sett vurderer Statsforvalteren dermed at skolen har sannsynliggjort at den dokumenterer hva som blir gjort for å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø.

Statsforvalterens konklusjon

Rektor sikrer at alle ansatte følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og følger spesielt godt med på elever med en særskilt sårbarhet:

- Rektor har gitt alle som jobber på skolen kompetanse slik at de kan gjenkjenne tegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- Rektor har sørget for å gjøre alle som jobber på skolen kjent med hvilke forhold rundt en elev som kan gjøre eleven særskilt sårbar.
- Rektor følger opp at alle som jobber på skolen i praksis er oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har det bra, og følger spesielt godt med på elever som er særskilt sårbare.
- Rektor sikrer at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan elevene opplever skolemiljøet.
- Skolen dokumenterer hva som blir gjort for å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø.

Skolens ansatte har kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø.

Lovkravet er oppfylt.

¹ Etter oppl. § 9 A-4 syvende ledd har skolen en plikt til å dokumentere arbeidet de gjør for å oppfylle de ulike delene av aktivitetsplikten.

Rettslig krav 2

Plikten til å gripe inn mot krenkelser dersom det er mulig (RefLex 1.9 – 1.11)

Plikten til å gripe inn handler om umiddelbart å stanse negativ oppførsel, for eksempel ved å bryte opp en slåsskamp eller stanse en utfrysningssituasjon. Alle som jobber på skolen, skal ha nulltoleranse mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Dere skal dokumentere hvordan dere griper inn. Rektor skal sørge for at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelser.

Statsforvalterens undersøkelser

Kompetanse til å gripe inn mot krenkelser

Rektor svarer i RefLex at alle som jobber på skolen er kjent med hvordan de skal gripe inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Hun skriver at dette har vært tema i skolens fellestid/pedagogisk utviklingstid og på foreldremøter. Skolen har jobbet seg gjennom kommunens handlingsplan i fellesskap.

De ansatte svarer også ja på dette spørsmålet i RefLex. Noen viser til at de er kjent med oppl. § 9 A, og begrunner ikke svaret sitt ut over det. Flere svarer at de er gjort kjent med dette gjennom handlingsplanen og sosial plan, og at dette gjennomgås hvert år. Mange viser også til at de har jobbet med dette i pedagogisk utviklingstid, på planleggingsdager, kurs med PPT og lignende.

I handlingsplanen under punkt 3.1 står det at lærere og andre ansatte må gripe inn umiddelbart når de ser, hører eller hører om hatefulle og/eller krenkende ytringer, krenkende kroppsspråk eller fysiske overgrep. Planen inneholder også særskilt informasjon om forutsetningen for å bruke fysisk inngripen. Den understreker at opplæringsloven ikke hjemler bruk av tvang og makt. I punkt 3.2 står det at skoleledelsen skal følge opp ansatte som har grepet inn i en situasjon hvor det har vært mobbing eller krenkelser.

Vedlagt spørsmålet i RefLex, er en presentasjon fra foreldremøte høsten 2019. Denne handler om hva utestengning er, hvorfor det skjer, hvordan utestengning foregår og hvordan voksne kan hjelpe barna som utestenger og blir utestengt. Rektor har også lagt ved en presentasjon om aktivitetsplikten og tilsyn/inspeksjon datert 16.01.2018 og tilsynsboka. Mens førstnevnte tar for seg hvordan delplikten gjør seg gjeldende under tilsyn, gir begge dokumentene eksempler på hvordan aktivt observere, når ansatte skal gripe inn og hvordan ansatte skal gripe inn.

Skolen har også sendt over flere presentasjoner og annen dokumentasjon som inneholder informasjon om hvilke krenkelser ansatte må gripe inn mot og hvordan de ansatte skal gripe inn. Det går frem av referat fra de ukentlige personalmøtene på SFO at presentasjonen om «konflikthåndtering» nylig ble gjennomgått med de ansatte. Den tar for seg kjennetegn på noe som er eller kan være bekymringsfullt, når og hvordan ansatte skal gripe inn.

Gripes det alltid inn

På spørsmål i RefLex om alle som jobber på skolen alltid griper inn mot krenkelser, svarer rektor og de ansatte ja. Rektor skriver at det er en tydelig og uttalt forventning. Alle som jobber på skolen, har fått opplæring og er forpliktet til å følge opp. Rektor skriver også at hvis dette glipper, blir det fulgt opp av leder.

Det er enighet blant de ansatte om at de har en plikt til å gripe inn, og følge opp. Flere beskriver hvordan de følger opp det som de avdekker. Noen svarer at det er nulltoleranse, mens andre nevner at de har klare rutiner for inngripen.

Det går ikke frem av dokumentasjonen i elevsakene at ansatte har observert krenkelser og latt være å gripe inn. I noen saker går det konkret frem at de ansatte griper inn og hvordan inngripen skjedde.

Dokumentere situasjoner der ansatte griper inn

Rektor og flere av de ansatte svarer i RefLex at skolen dokumenterer situasjoner der en som jobber på skolen, griper inn mot krenkelser. Rektor skriver at alle hendelser og henvendelser rundt en elev skal loggføres.

Noen av de ansatte svarer at det loggføres i et skjema, eller at det meldes skriftlig til rektor og inspektør eller SFO-leder. Flere, også en av de som svarer nei, skriver at de kun dokumenterer hvis det er nødvendig eller ved større eller alvorligere hendelser, men uten at dette utypes nærmere. Noen svarer at det er stor avstand mellom utestengning, vold og trakassering, mens andre nevner at foresatte blir informert om fysisk inngripen. Resten av de ansatte som svarer nei, ser ut til å ha misforstått spørsmålet og skriver at de ikke dokumenter at kollegaer griper inn, men regner med at kollegaen gjør dette selv.

Vedlagt som dokumentasjon på spørsmålet i RefLex, er kommunens mal for logg. Som nevnt under rettslig krav 1, går det frem av handlingsplanen punkt 3.1 at lærere og ansatte skal dokumentere all kommunikasjon i 9 A-saker i en logg, men at denne ikke brukes av alle ansatte i praksis, slik som rektor forklarer i sitt tilleggsvar til oss.

I handlingsplanen punkt 3.2 står det om skoleleders plikter. Her fremgår det at det skal sendes avvik ved fysisk inngripen. Hvem som skal melde avviket, konkretiseres ikke.

Dokumentasjonen i elevsakene viser at det er brukt logg i noen saker. I elevsakene hvor det er dokumentert at det er blitt grepet inn i en pågående krenkelse, går dette frem av samtalenotater eller e-post. Noen gjaldt fysisk inngripen. Statsforvalteren har bedt skolen om å ettersende eventuelle avviksmeldinger i elevsakene. Vi mottok da ett avvik, men som ikke var tilknyttet disse sakene.

Statsforvalterens vurderinger

For at de som jobber på skolen skal kunne gripe inn mot krenkelser, må de ha fått kompetanse til å gjøre dette. Statsforvalteren vurderer ut fra svarene i RefLex og dokumentasjonen vi har mottatt at de ansatte er kjent med at de skal gripe inn mot fysiske og ikke-fysiske krenkelser. Vi vurderer også at de har fått opplæring i kjennetegn på ulike situasjoner som er eller kan være bekymringsfullt, og når og hvordan ansatte skal gripe inn. I tillegg til handlingsplanen, har skolen sendt over presentasjoner som gir de ansatte opplæring i dette. Slik vi har forstått skolen er det innholdet i disse dokumentene som regelmessig tas opp i de ulike møtearenaene på skolen. Etter vårt syn gir de riktig og god informasjon om plikten til å gripe inn.

Samtidig ser vi ut fra flere av svarene i RefLex at ansatte gir beskrivelser av hvordan de vil prøve å løse opp i situasjonen før det blir en stor sak eller at de vil følge opp med samtaler og

undersøkelser, etter at de har grepet inn. Selv om det er positivt og ofte nødvendig at skolen følger opp hendelser som har oppstått, handler gripe inn-plikten om å stoppe forholdsvis akutte situasjoner «der og da». Ut fra en samlet vurdering av svarene i RefLex og dokumentasjonen vi har mottatt, finner Statsforvalteren det likevel sannsynlig at de ansatte kjenner til dette. Etter vårt syn er det grunn til å tro at svarene i RefLex gjenspeiler at skolen også har hatt fokus på å gripe inn i ikke-fysiske krenkelser, slik som utestenging og håndtering av konflikter.

Statsforvalteren vurderer videre at de ansatte alltid griper inn i det de opplever som krenkelser, og som de observerer. Dette støttes også opp av elevsakene. Det som vi derimot ikke finner sannsynliggjort etter samlet vurdering, er at skolen har en felles forståelse av hva som er en inngripen som skal dokumenteres og hvordan dette skal gjøres. Vi viser til at rektor skriver i RefLex at alle hendelser rundt en elev skal loggføres, mens flere av de ansatte skriver at de bare dokumenterer ved inngripen i større eller alvorlige hendelser. Loggmalen som rektor har lagt ved som dokumentasjon på spørsmålet i RefLex, blir heller ikke brukt av alle ansatte. Som nevnt i rettslig krav 1, er dette noe som rektor oppklarer i sitt tilleggsvar. Det samme går frem av svarene til de ansatte i RefLex og elevsakene. I handlingsplanen punkt 3.2 legges det opp til at det skal meldes avvik ved fysisk inngripen, men uten at vi kan se ut fra dokumentasjonen at det gjøres i alle tilfeller.

Statsforvalterens konklusjon

Skolen har ikke sannsynliggjort at rektor sørger for at alle som jobber på skolen, alltid griper inn mot krenkelser dersom det er mulig:

- Rektor sørger for at alle som jobber på skolen, har kompetanse til å gripe inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering.
- Rektor forsikrer seg om at alle ansatte griper inn mot krenkelser.
- Skolen dokumenterer ikke i tilstrekkelig grad hvordan den griper inn.

Lovkravet er ikke oppfylt.

Rettslig krav 3

Plikten til å varsle rektor (RefLex 1.12 – 1.18)

Plikten til å varsle rektor gjelder all mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Tilsvarende gjelder tilfeller der en elev sier ifra om at han eller hun ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at eleven ikke har det trygt og godt på skolen. Saken bestemmer hvor raskt rektor må få varsel.

Rektor skal varsle skoleeieren om alvorlige tilfeller. Dette kan gjelde saker der krenkelsene er særlig voldelige eller integritetskretnende, eller der skolen over noe tid ikke har klart å løse en sak. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal varsle, og følge opp at det blir gjort.

Dere skal dokumentere det dere gjør for å varsle.

Statsforvalterens undersøkelser

Blir rektor varslet

I RefLex svarer rektor og de fleste ansatte ja på spørsmål om alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Rektor utdyper at ved slik mistanke varsles skoleledelsen. Det kan også skje på trinnmøter med inspektør, som varsler videre til rektor.

De fleste ansatte skriver at de enten varsler rektor, nærmeste leder, skoleledelsen eller kompetanseteamet, eller kun én eller to av disse. Noen svarer at det kommer an på situasjonen om de varsler eller at saken drøftes med nærmeste leder først. Varsling via e-post, samtaler eller trinnmøter nevnes av flere som fremgangsmåte for varslingen.

I kommunens handlingsplan punkt 3.1, står det at lærere og andre ansatte skal varsle skoleledelsen, hvis elever ikke retter seg etter en oppfordring om å stoppe eller gjentar krenkelsen, hvis en elev, foreldre, medelever eller andre får vite om at en elev ikke har det bra på skolen eller hvis de ser eller hører om en ansatt som krenker elever. Hvordan varslingen skal skje, er ikke beskrevet. I punkt 3.2 står det videre at skoleledelsen skal lage klare rutiner for hvem, når og hvordan ansatte på skolen skal varsle.

På skolens nettside ligger «Meld fra om skolemiljø»-knappen² lett tilgjengelig. Hverken rektor, de ansatte, rutiner eller øvrig dokumentasjon fra skolen nevner denne.

Statsforvalteren har mottatt dokumentet «Rutiner for håndtering av meldinger om brudd på § 9a», hvor det går frem at leder skal varsles og at det skal innkalles til et kort møte mellom kontaktlærer, kompetanseteam og inspektør hvis mobbing eller krenkelser meldes av foreldre, ansatte eller medelever.

Dokumentasjonen i elevsakene viser at ansatte i hovedsak har varslet muntlig eller skriftlig til inspektør, antagelig noen ganger via nærmeste leder, eller videresendt e-post fra foreldre til rektor.

Får eleven beskjed om at rektor blir varslet

På spørsmål om eleven alltid får beskjed om at rektor vil bli varslet om saken, med mindre dette hindrer at varsling kan skje raskt nok, svarer rektor ja i RefLex. Hun skriver at elevene har kjennskap til at en fra ledelsen er involvert i saken, fordi elevsamtalene i hovedsak gjennomføres av kompetanseteamet eller inspektør.

Flertallet av de ansatte svarer også ja på dette spørsmålet i RefLex. Noen skriver at de i tillegg gir beskjed om at foreldrene får beskjed. En del svarer nei, og noen utdyper dette med at de ikke har hatt saker som har vært så alvorlige eller at det ikke er hensiktsmessig hver gang eller naturlig.

Vedlagt spørsmålet i RefLex er skolens mal for samtaler med elever når 9 A-saker undersøkes. Der går det frem at kompetanseteam eller kontaktlærer gjennomfører samtaler med elevene.

² 1310.no er en nettside med egen meldefunksjon hvor elever, foreldre eller ansatte kan melde fra om at elever ikke har et trygt og godt skolemiljø.

I handlingsplanen punkt 3.1 om lærere og andre ansattes varslingsplikt, står det ikke at elevene skal informeres om at rektor kommet til å bli varslet. At det skal gis slik informasjon til elevene, går likevel frem av punkt 7 om retten til å bli hørt/barnets beste.

Det går ikke frem av elevsakene at eleven har fått beskjed om at rektor har blitt varslet om saken. I én av sakene går det likevel frem at en i skolens ledelse gjennomfører samtale med eleven.

Blir rektor varslet straks og raskt nok

Rektor svarer i RefLex at hun har avklart hvilke saker de som jobber på skolen skal varsle om straks, hvor raskt de skal varsle om andre saker og at de alltid varsler så raskt som saken tilsier. Hun utdyper at alle er informert om at de har fem virkedager fra et varsel kommer til aktivitetsplanen skal være klar. I praksis varsles ledelsen samme dag eller påfølgende dag hvis henvendelsen kom på kveldstid, skriver rektor.

De ansatte svarer i hovedsak også ja på dette spørsmålet. Flere begrunner svarene sine med at de varsler ledelsen om alvorlige saker eller hvis saken er stor nok, men ingen utdyper hva som ligger i dette. Noen svarer at det ikke er tydeliggjort helt konkret hvilke saker som skal varsles om når, og at mange drøfter enkeltsaker i personalgruppa først for å få råd om de bør ta saken videre. Andre skriver at de alltid varsler med én gang eller at de varsler umiddelbart hvis saken er alvorlig. Noen viser til kommunens handlingsplan eller at de har gått gjennom dette på møter i fellestid.

I handlingsplanen punkt 3.1 om lærere og andre ansattes varslingsplikt, står det ikke noe om tempo for varsling til skoleledelsen.

Dokumentasjonen i elevsakene viser at ansatte har varslet en i skoleledelsen raskt i mange av tilfellene. Ofte er vedkommende også den som følger opp sakene videre. I noen av sakene går det frem at det har tatt for lang tid før saken har blitt varslet til rektor. Rektor er påkoblet alle sakene, men det går ofte ikke konkret frem av dokumentasjonen når rektor ble varslet. I noen av sakene går det også frem at rektor har vært informert om eller involvert i arbeidet med eleven, uten at det er beskrevet et konkret varsel fra de ansatte om elevens skolemiljø.

Skolen har sendt over presentasjonen «Elevens læringsmiljø». På ett lysbilde om varslingsplikten står det at alle ansatte som jobber på skolen har en plikt til å varsle rektor umiddelbart. Det går ikke frem av øvrig dokumentasjon fra skolen hvor raskt de ansatte skal varsle rektor, eller i hvilke saker de skal varsle rektor straks.

Varsle skoleeier i alvorlige tilfeller

Rektor svarer i RefLex at hun varsler skoleeieren om alvorlige tilfeller. Rektor skriver at hun tidligere har varslet skoleeier og koblet på kommunens beredskapsteam. I tillegg har rektor årlige møter med skoleeier om skolens 9 A-arbeid, utenom i 2020 på grunn av korona.

Vedlagt i RefLex er et referat fra et slikt møte med skoleeier datert 18.01.2019, hvor antall saker der skoleeier er varslet er et eget punkt. Rektor har også lagt ved dokumentet om kommunens beredskapsteam mot mobbing. Der går det frem at teamet skal bistå skoler i saker der deres ordinære rutiner for håndtering av mobbing ikke har gitt nødvendig resultat.

I kommunens handlingsplan punkt 3.2 som gjelder plikter for skolens ledelse, står det i punktet om «Varsle» at kommunalsjef for oppvekst skal kontaktes umiddelbart ved voldshendelser. Det samme gjelder i saker hvor ansatte krenker eller blir beskyldt for å ha krenket elever.

Dokumentasjonen i en av elevsakene viser at skoleeier har vært informert, uten at det går frem at det dreier seg om et konkret varsel om elevens skolemiljø. Flere av sakene har vart over noe tid.

Dokumentere tilfeller hvor rektor blir varslet

Rektor svarer i RefLex at de dokumenterer tilfeller der en som jobber på skolen, varsler rektor ved mistanke om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Hun utdyper at det dokumenteres gjennom referater, e-poster, loggskjema og sosiogram.

Mange ansatte svarer også ja på dette spørsmålet i RefLex, men de begrunner svarene sine ulikt. Noen svarer at de sender e-post til rektor, tar egne notater eller at kompetanseteamet loggfører når de mottar varsler. Flere av de ansatte som svarer nei, ser ut til å ha misforstått spørsmålet og skriver at de ikke dokumenter at kollegaer varsler, men regner med at kollegaen gjør det selv. Andre igjen svarer at bekymringsmeldinger gis muntlig, og at nærmeste leder går inn i saken og vurderer om meldingen er reell. Hvis bekymringen er reell, så dokumenteres den.

Kommunes handlingsplan punkt 3.1 om lærere og andre ansattes plikter, inneholder et eget punkt om dokumentasjon. Der står det at all kommunikasjon i saken skal dokumenteres i kommunens fastsatte logg, og at dette betyr alt som gjort i de ulike fasene fra den meldes eller oppdages. I punkt 3.2 om skoleledelsens plikter går det frem at ledelsen skal ha rutiner for hvordan alle samtaler og tiltak i alle faser dokumenteres i den nevnte loggen.

I flertallet av elevsakene er det ikke konkretisert hvordan varslingen fra de ansatte skjedde. I noen av sakene er kommunens logg lagt ved, og i ett av tilfellene er det loggført ett konkret varsel til rektor om elevens skolemiljø.

Statsforvalterens vurderinger

Basert på svarene i RefLex og dokumentasjonen som foreligger, ser Statsforvalteren at skolen har en fremgangsmåte for varsling som innebærer at rektor ikke er den eneste som mottar varsler. Rektor har delegert ansvaret til «skoleledelsen». Mens SFO-ansatte gir uttrykk for at de varsler til nærmeste leder, gir lærerne uttrykk for at de varsler til rektor, inspektør og kompetanseteamet, eller en eller flere av disse. Når de ansatte gir uttrykk for at de varsler til kompetanseteamet, forstår Statsforvalteren det slik at de mener kompetanseteamet som sådan, og ikke bare at de varsler rektor på de ukentlige ressursteam møtene hvor hun er til stede. Dette basert også på øvrige svar i RefLex.

Forarbeidene til opplæringsloven kapittel 9 A åpner for at rektor kan delegere bort ansvaret med å motta varsler.³ Forutsetningen er at delegeringen ivaretar formålet med varslingsregelen, som

³ Se Prop. 57 L (2016-2017) punkt 5.5.2.3. og <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Laringsmiljo/skolemiljo-udir-3-2017/6.-hva-skal-skolen-gjore-aktivitetsplikten/#6.4.3-plikt-til-a-varsle>.

er å gi rektor en overordnet og fullstendig oversikt over hvordan elevene har det på skolen. Rektor har fremdeles ansvaret for at varslingsene håndteres på en forsvarlig måte. Dette betyr for eksempel at rektor har ansvaret for at sakene blir fulgt opp med undersøkelser og tiltak hvis det viser seg at det er nødvendig, jf. undersøkelsesplikten i oppl. § 9 A-4 tredje ledd og tiltaksplikten i fjerde ledd.

Etter Statsforvalterens vurdering er det generelt positivt at de ansatte har flere som de kan drøfte sine bekymringer rundt elever med. Som nevnt i rettslig krav 1, mener vi at skolen også har en lav terskel for å bry seg om elevene. Det at de ansatte har flere som de kan drøfte med og varsle til, vil imidlertid kunne øke risikoen for at terskelen for varsling til rektor blir ulik i praksis. Ut fra dokumentasjonen kan vi også se at ansatte ofte løfter sosiale bekymringer rundt elever i ulike møter, uten at det går frem hvorvidt bekymringen oppfattes og registreres som et varsel om elevens skolemiljø. Statsforvalteren mener derfor at skolen må tydeliggjøre fremgangsmåten for varsling og hvem som skal motta varsler.

Terskelen for varsling skal være lav. Statsforvalteren vurderer imidlertid at skolen har en for høy terskel for varsling basert på dokumentasjonen vi har mottatt. Vi viser til at svarene i RefLex og dokumentasjonen i elevsakene tyder på at de ansatte i hovedsak varsler rektor etter hendelser eller når mistanken vurderes som stor eller alvorlig. Det er uklart om dette henger sammen med at handlingsplanen punkt 3.1 legger en for snever beskrivelse av hva ansatte skal varsle om til rektor. Vi understreker at varslingsplikten gjelder for all mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt på skolen, uavhengig av årsak. I dette ligger det at det kan knytte seg til andre forhold enn at en elev gjentar en krenkelse, at de ansatte hører fra andre om at en elev ikke har det bra på skolen eller hvis de selv ser eller hører om at en ansatt har krenket en elev.

Statsforvalterens forståelse er videre at de ansatte i noen tilfeller starter undersøkelser og setter inn tiltak for å løse saken, før det eventuelt varsles videre til rektor. Noen gir uttrykk for i RefLex at de først gjør en egen vurdering av hvorvidt bekymringen er reell, før rektor varsles videre. Det samme går frem av dokumentasjonen i noen av elevsakene. Statsforvalteren bemerker at det ikke er noe krav om at mistanken skal være bekreftet før den varsles videre til rektor. Mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø er etter forarbeidene likestilt med hensyn til varslingsplikten. I noen av elevsakene hvor det ikke er opprettet aktivitetsplan, kan Statsforvalteren dessuten se at det ikke er blitt varslet om elevens skolemiljø, selv om vi vurderer at forholdet burde ha blitt varslet om til rektor.

Basert på svarene i RefLex vurderer Statsforvalteren at eleven ikke alltid får beskjed om at rektor vil bli varslet. Foruten én elevsak, inneholder heller ikke den oversendte dokumentasjonen opplysninger som trekker i motsatt retning. Vi vurderer derfor at det ikke er sannsynliggjort at eleven alltid får beskjed om at rektor vil bli varslet.

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier. Rektors svar i RefLex, taler for at det er skolens praksis at de ansatte skal varsle rektor snarest. I mange av elevsakene kommer også det frem at de ansatte i praksis har varslet rektor raskt. Samtidig gir noen ansatte uttrykk for at det ikke har blitt tydeliggjort helt konkret hvilke saker som skal varsles når, mens andre viser til at det står tydelig i handlingsplanen. I denne planen står det imidlertid ikke noe om tempoet for varsling. Flere viser bare til at de varsler ledelsen ved alle alvorlige

hendelser, men uten at de utdyper hva som ligger i dette. Dette, sett i sammenheng med at dokumentasjonen i elevsakene viser at de ansatte ikke varsler raskt nok i saker som ikke er utløst av en konkret hendelse eller en konkret melding fra foresatte om at eleven ikke opplever skolemiljøet sitt som trygt og godt, mener Statsforvalteren kan tolkes dithen at det er uklart for de ansatte hvor raskt de skal varsle. Vi finner det derfor ikke sannsynliggjort at ansatte alltid varsler rektor så raskt som saken tilsier.

Rektor skal også varsle skoleeier i alvorlige tilfeller.⁴ Statsforvalteren har ikke mottatt dokumentasjon på et konkret varsel til skoleeier. Det går likevel frem av dokumentasjonen at rektor har varslet skoleeier tidligere. Statsforvalteren er positiv til at skoleledelsen har årlige møter med skoleeier i 9 A-saker. Etter vårt syn gir likevel kommunens handlingsplan en for snever beskrivelse av hvilke saker som rektor skal varsle videre til skoleeier, ettersom den kun nevner voldshendelser og mistanke om at ansatte krenker elever. Samtidig ser Statsforvalteren at rektor er kjent med at skoleeier også skal varsles i mobbesaker som skolen ikke har klart å løse over noe tid. Vi viser til at rektor har lagt ved informasjon om at skolen skal koble på kommunens beredskapsteam i slike saker. Dette gir grunn til å tro at handlingsplanen som er felles for kommunen ikke gir et riktig bilde av skolens praksis.

Plikten til å varsle skoleeier om tilfeller som har vart over tid, er imidlertid ikke kun begrenset til tilfeller hvor årsaken til elevens utrygghet skyldes mobbing, slik som informasjonen om beredskapsteamet legger opp til. Dokumentasjonen i elevsakene tyder også på at skoleeier burde ha blitt varslet av rektor om tilfeller som har vart over lang tid etter vårt syn. Etter en samlet vurdering kommer derfor Statsforvalteren til at skolen ikke har sannsynliggjort at rektor alltid varsler skoleeier i alvorlige tilfeller.

Skolen skal til slutt dokumentere hva den gjør for å oppfylle plikten til å varsle. Dokumentasjonen i elevsakene viser at varsler skjer muntlig og skriftlig, eksempelvis gjennom e-post og referater. Statsforvalteren vurderer samlet sett at skolen ikke dokumenterer alle varsler til rektor. Vi viser til at flere av svarene i RefLex tyder på at det kun er varsler hvor mistanken blir bekreftet etter undersøkelser, som blir dokumentert. Flere av varslene i elevsakene er heller ikke tilstrekkelig konkretiserte. Skolen bør derfor ta i bruk et tydeligere og felles system for oppbevaring og systematisering av varsler.

Kommunens tilbakemelding på foreløpig rapport

Kommunen skriver i sin tilbakemelding på foreløpig rapport at den ikke kan se at det er nevnt eksplisitt i lovteksten at eleven skal få beskjed om at rektor skal varsles eller har blitt varslet om saken. Den er likevel enig i at det er god praksis at elevene skal få slik informasjon.

Statsforvalteren forstår kommunenes tilbakemelding slik at den ikke er uenig i vår undersøkelse og vurdering av kontrollspørsmålet, men at den mener at informasjon til eleven om at rektor vil bli varslet, ikke er et rettslig krav. Vi viser derfor til at det rettslige grunnlaget for kravet, er

⁴ Hva som er et alvorlig tilfelle, vil bero på en skjønnsmessig vurdering, jf. Prop. 57 L (2017-2017) s. 5.5.2.3. Formålet med at rektor i alvorlige tilfeller skal varsle skoleeier, er at skoleeier i slike tilfeller bør gjøres kjent med saken og involvere seg i hvordan saken løses.

barnets rett til å bli hørt i saker som angår dem, og som følger direkte av barnekonvensjonen artikkel 12, Grunnloven § 104 og opplæringsloven 9 A-4 femte ledd.

Retten til å bli hørt tilsier at elever i utgangspunktet skal få informasjon i forkant av et varsel til rektor, med mindre dette hindrer at varsling kan skje raskt nok. Det må derfor gjøres en konkret vurdering i den enkelte sak av hvorvidt eleven skal informeres før rektor varsles. Hvis det ikke er spor av slik vurdering i tilfeller der eleven ikke er informert i forkant, vil dette kunne føre til brudd.

Kommunen skriver videre i tilbakemeldingen at skolen ved andre anledninger har varslet skoleeier, men at den vurderte at det ikke har vært nødvendig i perioden som tilsynet omhandler. I minst én av sakene har andre instanser vært involvert og bistått skolen over tid.

Til dette bemerker Statsforvalteren at det var på bakgrunn av en samlet vurdering at vi kom til at skolen ikke har sannsynliggjort at rektor alltid varsler skoleeier i alvorlige tilfeller. I tillegg til skriftlige rutiner, var blant annet dokumentasjon i elevsakene avgjørende. Vår vurdering er at rektor burde også ha varslet skoleeier i denne perioden. Statsforvalteren er derfor positiv til at kommunen skriver at den er enig i at systemet for hvilke saker det skal varsles om og hvordan, bør forbedres.

Kommunen skriver videre i tilbakemeldingen at det var lite relevant av Statsforvalteren å nevne at «Meld fra-knappen ikke er nevnt av de ansatte i svarene i ReFlex.» Den viser til at knappen ikke er tenkt brukt av ansatte, men av elever, foresatte eller andre. Ansatte forventes å varsle på andre måter, skriver kommunen.

Statsforvalteren vil understreke at vi kun har nevnt meldingsknappen under våre undersøkelser, og ikke vår vurdering, av skolens praksis. For ordens skyld bemerker vi likevel at den ikke er irrelevant når det kommer til varsling, fordi knappen i seg selv åpner opp for at ansatte kan bruke den til et slikt formål.

På bakgrunn av kommunens tilbakemeldinger, endrer ikke Statsforvalteren vår konklusjon. Samtidig er vi positive til at kommunen skriver at den arbeider for å få til bedre rutiner rundt varsling og dokumentasjon.

Statsforvalterens konklusjon

Skolen har ikke sannsynliggjort at rektor sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø:

- Rektor har ikke bestemt en fremgangsmåte som sikrer at alle som jobber på skolen, alltid varsler rektor ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt på skolen.
- Eleven får ikke alltid beskjed om at rektor varsles.
- Skolen dokumenterer ikke i tilstrekkelig grad hva den gjør for å varsle.

Det er ikke sannsynliggjort at rektor sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier.

Det er ikke sannsynliggjort at rektor varsler skoleeier i alvorlige tilfeller.

Lovkravet er ikke oppfylt.

Rettslig krav 4

Plikten til å undersøke alle saker (RefLex 1.19 – 1.23)

Så snart dere får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø skal dere undersøke saken nærmere.

Alle elever som er involvert i saken, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Elevene kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Undersøkelsene skal få frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. Dere må innhente nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd, og om én eller flere elever opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Dere skal dokumentere hvordan dere undersøker saken. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal undersøke, og følge opp at det blir gjort.

Statsforvalterens undersøkelser

Alltid undersøke saken

I RefLex svarer rektor at de alltid undersøker saken når de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Rektor skriver at hvis foreldre eller ansatte varsler, så setter skolen i gang undersøkelser. Det samme gjelder hvis for eksempel Elevundersøkelsen avdekker mobbing. Hun skriver også at skolen har et kompetanseteam som ofte utfører undersøkelsene ved hjelp av elevsamtaler og sosiogram.

De ansatte svarer også ja på dette spørsmålet i RefLex. Flere svarer at saken undersøkes av kompetanseteamet, i samarbeid med ledelse og ansatte. Hvordan sakene undersøkes blir i liten grad utdypet, men i noen av svarene går det frem at det gjøres gjennom samtaler med de involverte, kommunikasjon med foreldre eller gjennom observasjoner. Det går også frem at det varierer hvor omfattende undersøkelsene er knyttet til hvor stor bekymringen er.

I handlingsplan punkt 3.1 om lærere og andre ansattes plikt til å undersøke, går det frem at skolen skal undersøke saker hvor det er mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt på skolen. Planen angir samtaler, observasjoner og sosiogram som eksempler på undersøkelsesmetoder. Det vises til tips til gode samtaler fra Utdanningsdirektoratet som står i et eget punkt.

I handlingsplan punkt 3.2 om skoleledelsens plikt til å undersøke, går det frem at en eller flere i ledelsen skal kunne veilede og støtte lærere som skal gjennomføre ikke-anonyme trivselsundersøkelser. Det står også at ledelsen skal gjennomføre nødvendige samtaler med elever, medelever, lærere og foresatte som eksempler på undersøkelsesmetoder.

I «Rutiner for håndtering av meldinger om brudd på § 9a», går det frem hvordan saker om mobbing/krenkelser skal undersøkes. Samtaler med involverte elever, foreldre, registrering av

hendelser/observasjoner og utarbeidelse av aktivitetsplan nevnes som undersøkelsesmetoder. Det går frem at det er kompetanseteam, kontaktlærer og inspektør som tar seg av undersøkelsene. Skolen har også lagt ved sosial plan som dokumentasjon på spørsmålet.

Malen for aktivitetsplan inneholder et eget felt for de ansatte til å fylle ut opplysninger som ligger til grunn for aktivitetsplanen. I aktivitetsplanene i elevsakene fremkommer det at skolen har undersøkt sakene gjennom samtaler med involverte elever og foresatte, observasjoner fra ansatte, kartlegging gjennom sosiogram og diskusjoner med ressursteam og andre. Gjennom tilsendt dokumentasjon som møtereferat og logg, ser vi at det vanligste er at sakene undersøkes hovedsakelig ved samtaler med elev og foresatte.

Alltid i undersøkelse få frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for og hva i omgivelsene som påvirker elevens opplevelse av skolemiljøet

Rektor svarer «ja» på dette spørsmålet i RefLex. Rektor skriver at det gjennomføres individuelle samtaler med alle involverte parter for å få frem den enkeltes opplevelse av hendelsen. Eleven blir da spurt om han/hun føler seg trygg og hva som skal til for å føle seg trygg.

De fleste ansatte svarer ja på spørsmålet i RefLex. Noen skriver at de bruker felles mal for undersøkelser, mens andre skriver at alle fakta kommer til overflaten. De som svarer nei, utdyper ganske likt, med at det kan være vanskelig å si, og at det kommer an på situasjonen og elevene som er involverte. Noen peker også på at det kanskje er enklere å få eleven til å fortelle når de har hendelsen på avstand, og at i enkelte saker følger skolen med over tid for å få et større oversiktsbilde av saken.

I handlingsplanen punkt 3.1 under «Undersøkelse» går det frem at den ansatte som gjennomfører undersøkelser må snakke med eleven for å få frem mest mulig fakta om hva som påvirker elevenes skolemiljø. Det presiseres også at målet med undersøkelsen er å få frem fakta om den aktuelle situasjonen og elevens opplevelse av den. Videre gis det eksempler på undersøkelsesmetoder som kan kartlegge klassemiljøet. Det understrekes at hensikten ikke er å finne bevis for elevenes opplevelse og at det uansett er elevenes subjektive oppfatning som er avgjørende.

I «Mal for samtaler med elever når vi undersøker 9a-saker», går det frem at skolen skal gjennomføre individuelle samtaler og være oppmerksomme på elevens subjektive opplevelse av hendelsene. Det presiseres at eleven forteller sin historie/sin sannhet.

I malen for aktivitetsplan, under punktet om hvilke opplysninger som ligger til grunn for aktivitetsplanen, blir ansatte blant annet bedt om å fylle ut hvilke undersøkelser som er gjort i saken. Det skal beskrives så kronologisk, konkret og objektivt som mulig.

Alltid høre involverte elever

Rektor svarer i RefLex at involverte elever alltid blir hørt når skolen undersøker saker. Rektor skriver at alle involverte elever får uttale seg i individuelle samtaler, og at de har oppmerksomhet rundt at elevene forteller «sin historie». De ansatte bekrefter i sine svar i RefLex at de også opplever at elevene saken gjelder blir involvert og hørt gjennom skolens undersøkelser.

Handlingsplanen og «Mal for samtaler med elever når vi undersøker 9a-saker» angir samtaler med den det gjelder og samtaler med ulike involverte som måter å undersøke en skolemiljøsak på.

De innsendte elevsakene viser at skolen snakker med alle involverte elever i saken, og at de har fått fortalt om sin situasjon og om sitt opplevde problem i skolemiljøet. Vi har mottatt samtalerreferater i alle sakene. I tillegg kommer elevens opplevelse mer indirekte frem gjennom den utfylte aktivitetsplanen eller fra samtaler med foresatte.

Alltid undersøke så snart som mulig

Rektor og alle de ansatte svarer i RefLex at skolen alltid undersøker saken snarest. Rektor begrunner svaret sitt med at de starter med elevsamtaler umiddelbart, hvis eleven fortsatt er på skolen.

De ansatte svarer at skolen iverksetter undersøkelser umiddelbart eller så snart det er mulig. Enkelte peker på at det gjøres vurderinger ut fra alvorlighetsgrad, og at saken undersøkes snarest der behovet synes å være akutt. Enkelte peker også på at saken undersøkes snarest av hensynet til barnet og at saken er «friskt i minne».

Handlingsplanen, «Mal for samtale med elever når vi undersøker 9a saker» og «Rutiner for håndtering av meldinger om brudd på § 9a», inneholder ingen tidsangivelse for hvilket tempo saken skal undersøkes i.

Skolen har i sin dokumentasjon sendt inn logg knyttet til elevsakene som viser dato for hendelser i de aktuelle sakene.

Dokumentere hvordan undersøke

De fleste ansatte svarer også ja på dette spørsmålet i RefLex. Flere viser til loggføring eller referatføring. Noen viser til at det kun er saker av en viss alvorlighetsgrad som dokumenteres, eller at de ikke skriver ned alle telefonsamtaler og ekstra elevsamtaler.

Skolens handlingsplan punkt 3.1 inneholder et eget punkt som heter «Dokumentere». Her går det frem at all kommunikasjon i saken skal dokumenteres i kommunens fastsatte logg, det vil si alt som er gjort i de ulike fasene fra den meldes/oppdages. Det går også frem at referat fra den første samtalen, enten den skjer muntlig eller per telefon, og videre møter/samtaler skal arkiveres i elevmappa.

Skolen har sendt over kommunens logg over hendelser knyttet til elevenes psykososiale skolemiljø, som legger opp til at alle aktiviteter som telefonsamtaler, sms, e-post, møter eller lignende føres inn i loggen med dato og en kort beskrivelse av hvilke forhold aktiviteten forsøker å rette opp i.

I «Mal for samtale med elever når vi undersøker 9a-saker», går det frem at samtaler med involverte elever skal referatføres, dateres og signeres. Det går også frem at inspektør samler dokumentasjonen i en mappe. At samtaler skal referatføres går også frem av rutiner for håndtering av meldinger om brudd på oppl. kapittel 9 A.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren vurderer at skolen har synliggjort at de alltid undersøker når de er kjent med at en elev ikke har det trygt og godt. Både rektor og ansatte svarer i RefLex at skolen alltid undersøker når de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt på skolen. Det er i stor grad kontaktlærer og skolens ledelse som tar ansvar for undersøkelsene, men skolen har også et ressursteam som ofte utfører undersøkelsene og gir råd og innspill til kontaktlærer. De mest benyttede undersøkelsene er elevsamtaler, foreldresamtaler og sosiogram.

Innsendt dokumentasjon, både gjennom skriftlige rutiner og elevsaker, underbygger at skolen alltid undersøker når noen på skolen blir gjort kjent med at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Det blir alltid gjennomført samtaler med elev og foresatte, og omfanget av undersøkelser avstemmes i forhold til hvor stor bekymringen er. Dokumentasjonen gjennom elevsakene viser også at undersøkelser settes i gang raskt etter at man er gjort kjent med bekymringen.

Statsforvalteren vurderer at skolen ikke i tilstrekkelig grad undersøker bakgrunnen for elevens opplevelse når en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. I flertallet av de innsendte elevsakene, ser vi at inngangen til sakene er konkrete episoder eller hendelser som oppleves krenkende. I flere av sakene kan det synes som om mye av det bakenforliggende og utløsende ligger i miljøet og samhandlingen rundt flere. Skolens undersøkelser i disse sakene tar imidlertid utgangspunkt i de utløsende hendelsene, og i mindre grad rundt elevenes helhetlige fungering og opplevelser. Når skolemiljøet undersøkes i forbindelse med hendelser domineres ofte undersøkelsene av samtaler mellom skolen, involverte elever og foreldre. Tiltakene og varigheten av aktivitetsplanene i tilsendte elevsaker bekrefter også dette. Vi vurderer derfor at skolen i flere av sakene kunne gjort en bredere undersøkelse av miljøet og relasjonene rundt elevene for bedre å kunne iverksette egnede tiltak i aktivitetsplanen. Det gjelder også for elevers relasjon til ansatte.

Det er en viktig del av undersøkelsen at involverte elever blir grundig hørt om sin egen situasjon. Dette gjelder i særlig grad for elever som opplever å ikke ha det trygt og godt, men også for de elevene som er del av det relasjonelle miljøet rundt den aktuelle eleven. Statsforvalteren vurderer at skolen viser gjennom både planer, logg og referat knyttet til elevsakene, at de hører alle aktuelle elever i saker som omhandler skolemiljø.

Statsforvalteren vurderer at skolen dokumenterer undersøkelser når det er mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. I skolens handlingsplan for skolemiljø går det frem at alle saker skal dokumenteres i kommunens fastsatte logg. Det er derimot ikke alle ansatte på skolen som bruker denne loggen, og skolen har ikke noen enhetlig praksis. Elevsakene viser allikevel at undersøkelser dokumenteres gjennom referater, og derfor ivaretar kravet om å dokumentere undersøkelser ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Kommunes tilbakemelding på foreløpig rapport

Kommunen skriver i sin tilbakemelding at det under beskrivelsen av undersøkelsesfasen, påpekes at skolen ikke i tilstrekkelig grad belyser hvilke forhold i elevens omgivelser som påvirker hvordan elevene opplever skolemiljøet. Kommunen presiserer at i mange av sakene har skolen

brukt sosiogram som en del av undersøkelsen. Dette gir i flere av sakene informasjon om miljøet og relasjonene rundt elevene, og bør derfor nevnes i denne sammenhengen.

Statsforvalteren har i vår vurdering skrevet at skolens mest benyttede undersøkelser er elevsamtaler, foreldresamtaler og sosiogram, og bekrefter i så måte at skolen gjør undersøkelser som omhandler forhold i elevens omgivelser. Statsforvalteren ser allikevel at i flertallet av de innsendte sakene, så tar skolens undersøkelser utgangspunkt i utløsende hendelser, og i mindre grad rundt elevenes helhetlige fungering og opplevelser. Vi ser at skolen benytter sosiogram regelmessig, men ser ikke hvordan de har brukt informasjonen fra sosiogram aktivt i sakene for å få en mer helhetlig forståelse av aktuelle elevers skolemiljø.

Statsforvalteren endrer derfor ikke vår konklusjon på dette punktet på bakgrunn av kommunens tilbakemelding.

Statsforvalterens konklusjon

Det er ikke sannsynliggjort at rektor sikrer at skolen undersøker saken når skolen har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø:

- Skolen undersøker alltid saken.
- Eleven som ikke opplever å ha et trygt og godt skolemiljø får alltid uttale seg.
- Skolen dokumenterer i tilstrekkelig grad hvordan den undersøker sakene.
- Undersøkelsene får ikke alltid frem hvilke forhold i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet.

Rektor sikrer at skolen undersøker saken snarest.

Lovkravet er ikke oppfylt.

Rettslig krav 5

Plikten til å sette inn tiltak (RefLex 1.25 – 1.28)

Plikten til å sette inn tiltak gjelder uavhengig av årsaken til at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Dere skal velge tiltak ut fra faglige vurderinger av hva som er egnede tiltak. Vurderingene skal basere seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer. Dere må tilpasse tiltakene til saken og elevens helhetlige behov.

Dere må ta stilling til hva som er elevens beste i saken. Dette gjelder også for andre elever som er involvert i saken eller blir direkte påvirket av tiltakene. Momenter i vurderingen kan være elevens syn på hva som bør være innholdet i aktivitetsplanen, elevens identitet og karaktertrekk og egenskaper, familiemiljø og nære relasjoner, beskyttelse, omsorg og sikkerhet, sårbarhet eller sårbare situasjoner, elevens rett til liv og utvikling, elevens fysiske og psykiske helse og elevens rett til utdanning. Det skal sterke hensyn til for at dere kan sette elevens beste til side. Dere må ta stilling til hvor stor vekt elevens beste skal ha.

Samlet sett skal dere gjennomføre de tiltakene som med rimelighet kan forventes av dere i den enkelte saken. Rektor skal sikre at dette blir gjort.

Statsforvalterens undersøkelser

Setter alltid inn tiltak der en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Rektor svarer ja på spørsmål i RefLex om de alltid setter inn tiltak der en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Rektor svarer at det er viktig for skolen at alle har et trygt og godt skolemiljø. Hun viser til at det er en del av skolens standard.

De ansatte svarer også ja på dette spørsmålet, og utdyper dette ulikt; noen viser til at det er et krav å sette inn tiltak etter handlingsplanen eller at tiltakene står i aktivitetsplanen, mens andre viser til at det settes inn tiltak i en eller annen form eller i større eller mindre grad. Enkelte peker på at det likevel er usikkert om tiltakene sikrer eleven en følelse av et trygt og godt skolemiljø.

Skolen har vedlagt Sørli skoles standard for et inkluderende læringsmiljø og sosial plan, som dokumentasjon på spørsmålet. Planen handler om forebyggende tiltak og beskriver hvem som kan trekkes inn som ressurser ved behov.

I handlingsplanen punkt 3.1 går det frem at når det meldes om, eller man får kjennskap til at en elev ikke har det bra på skolen, skal det settes inn tiltak. Her understrekes det at plikten til å sette inn tiltak gjelder uansett årsak til at eleven ikke har det bra. Det går også frem at plikten gjelder selv om eleven motsetter seg tiltak, hvis dette er til elevens beste.

Dokumentasjonen i elevsakene viser at skolen setter inn tiltak der hvor det er meldt ifra om at eleven ikke opplever å ha et trygt og godt skolemiljø. I noen av elevsakene er ikke tiltakene en del av en aktivitetsplan.

Eleven får alltid uttale seg om innholdet i aktivitetsplanen

Rektor svarer i RefLex at elevene alltid får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen. Rektor skriver at skolen spør eleven hva de kan gjøre for at det skal være trygt på skolen. Hvis eleven ikke vet hva som skal til, kan de komme med forslag og sammen finne gode tiltak.

De ansatte svarer også ja på dette spørsmålet i RefLex. Noen svarer at det er elevenes subjektive opplevelse som er grunnmuren i en aktivitetsplan, mens andre svarer at elevene får uttale seg og involveres i tiltak. Noen svarer at de spør hva som skal til for at elevene skal føle seg trygge, og at dette gir utgangspunkt for tiltakene i aktivitetsplanen.

Skolen har lagt ved «Mal for samtaler med elever når vi undersøker 9a-saker», hvor det går frem at de skal ha oppmerksomhet rundt spørsmål knyttet til hva som skal til for at eleven føler seg trygg og hvilke tiltak eleven tror han/hun trenger.

I handlingsplanen går det frem at eleven skal involveres når tiltak utarbeides.

I noen av elevsakene går det frem av dokumentasjonen at eleven er involvert ved utarbeidelse av tiltak. Det er referatført at eleven har synspunkter knyttet til valg av tiltak. I noen saker går det også frem at eleven har vært involvert i evaluering av tiltak.

I noen saker går det derimot ikke frem av dokumentasjonen at eleven er involvert i utarbeidelsen av tiltak. Det er ikke referatført hvorvidt elevene hadde noen synspunkter knyttet til tiltakene, men i noen tilfeller går det frem av aktivitetsplanen at det skal gjennomføres oppfølgingssamtaler med eleven. Øvrig dokumentasjon viser ikke hvorvidt eleven har vært med og evaluert tiltakene.

Tiltakene tilpasses til saken, elevens helhetlige behov og elevens beste

Rektor svarer i RefLex at tiltakene alltid er tilpasset saken i type og omfang, og basert på elevens helhetlige behov og elevens beste. Hun skriver at skolen har oppmerksomhet rundt å finne treffsikre tiltak i samarbeid med eleven.

De fleste ansatte svarer også ja på dette spørsmålet i RefLex. Noen skriver at de forsøker å gjøre det ut fra hva elev eller foresatte uttrykker om behov, mens andre svarer at behovet kartlegges i samtaler med elev, voksen-team rundt elev i skole/SFO og hjemmet.

Skolen har lagt ved handlingsplanen som dokumentasjon på spørsmålet i RefLex. Det går frem at tiltakene må ta utgangspunkt i årsaken og tilpasses den aktuelle saken, og at tiltakene bør være på lavest mulig nivå.

Dokumentasjonen vi har mottatt i elevsakene viser at tiltakene er tilpasset problemene som skal løses. Aktivitetsplanene inneholder tiltak på individnivå og i noen saker også på gruppenivå. Tiltakene som er beskrevet omhandler i stor grad samtaler og oppfølging knyttet til hendelser, samt praktiske tiltak for å trygge elever i skolehverdagen. Det foreligger ikke noen eksplisitt barnets beste-vurdering rundt valg av tiltak.

Statsforvalterens vurderinger

Når en elev ikke opplever skolemiljøet sitt som trygt og godt, plikter skolen å sette inn tiltak, uavhengig av hva som er årsaken til at eleven opplever det slik. Statsforvalteren vurderer at skolen har synliggjort at den alltid setter inn tiltak i skolemiljø saker. Skolen har tydelige planer og instruksjoner for hvordan skolen skal håndtere saker som omhandler skolemiljø. Både ansatte og rektor svarer i RefLex at skolen alltid iverksetter tiltak når elever ikke opplever skolemiljøet sitt som trygt og godt. Gjennom dokumentasjonen i elevsakene ser vi at skolen setter inn tiltak når den blir gjort kjent med at elever har utfordringer med skolemiljøet.

Ansatte og rektor svarer i RefLex at elevene alltid får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen. I elevsakene ser vi at dette gjøres i flere av sakene, men i noen av sakene er det ikke spor av elevens stemme knyttet til valg av tiltak. Vi mener allikevel at skolens planer og generelle arbeid rundt skolemiljø, sannsynliggjør at elevene alltid får uttale seg om innholdet i sin aktivitetsplan, selv om det ikke alltid går frem av skriftlig dokumentasjon.

Statsforvalteren vurderer at skolen ikke i tilstrekkelig grad tilpasser tiltakene til elevens helhetlige behov. Tiltakene i en aktivitetsplan er ment å løse problemet i saken og bidra til at eleven opplever et trygt og godt skolemiljø. Det er derfor avgjørende at tiltakene som iverksettes gjennom en aktivitetsplan er treffsikre og riktige. Gode undersøkelser må ligge i bunn for å vurdere hvilke tiltak som kan gjenopprette eller etablere et trygt og godt skolemiljø for den enkelte. Skolen har gode rutiner for å iverksette tiltak, og har etablert et eget kompetanseteam ved skolen som veileder og bidrar i sakene.

Gjennom dokumentasjon i elevsakene kan vi se at skolen har satt i gang mange tiltak rundt elever som har utfordringer blant annet med skolemiljøet. Mange av disse tiltakene ser ikke ut til å finne veien til aktivitetsplanene. Skolemiljø saker kan være komplekse og krever en vifte av tiltak som må virke over tid. I de tilsendte aktivitetsplanene er det i stor grad tiltak som omhandler samtaler og observasjon, og i noen grad støtte i friminutt og overgangssituasjoner. I saker hvor eleven strever med sosiale relasjoner og hvor enkelthendelser ser ut til å ha utløst behov for en aktivitetsplan, vil det sjelden være tilstrekkelig med tiltak kun på individnivå. Vi savner å se at det er flere tiltak som omhandler det sosiale samspillet og relasjoner mellom elever og også mellom elever og voksne på skolen. I tillegg til at det ofte er behov for tiltak på både individ-, gruppe- og klassenivå, så må tiltakene i aktivitetsplanen være tydeligere og mer spesifikke for at de skal ha ønsket effekt over tid. For at aktivitetsplanen skal være et levende dokument som er tiltenkt å bedre skolemiljøet for elever, så kreves det tiltak som tydeliggjør hensikten med dem, at de evalueres ofte, og får virke over tid.

Statsforvalteren kan ikke se av dokumentasjonen i RefLex eller i elevsakene at skolen i tilstrekkelig grad dokumenterer at den vurderer elevens beste når det settes inn tiltak i en sak. Man kan tenke at ethvert tiltak som besluttes reelt sett er ment å være til barnets beste, men det stilles likevel krav til en helhetlig vektning og vurdering av tiltak. Vi ser at i flere av sakene er det gjort gode vurderinger rundt tiltakene, men det er ikke konkret tatt stilling til elevens beste med utgangspunkt i en helhetlig vurdering. Momenter i en slik vurdering kan eksempelvis være elevens ønsker om innholdet i aktivitetsplanen, generell sårbarhet eller relasjoner til andre elever eller voksne på skolen.

Statsforvalterens konklusjon

Rektor sikrer at berørte elever får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen.

Det er ikke sannsynliggjort at rektor sikrer at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt:

- Skolen setter alltid inn tiltak der en elev opplever ikke å ha det trygt og godt på skolen.
- Tiltakene tilpasses ikke alltid til elevens helhetlige behov og elevens beste.

Lovkravet er ikke oppfylt.

3 Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

Aktivitetsplikten står i opplæringsloven § 9 A-4.

Rektor har ansvar for at skolen jobber kontinuerlig og systematisk for å fremme helsen, miljøet og tryggheten til elevene, slik at plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak blir oppfylt, jf. opplæringsloven § 9 A-3.

Rettslig krav 8

Plikten til å utarbeide en skriftlig plan (RefLex 3.2 – 3.3)

Dere skal lage en skriftlig plan som skal angi hvilken elev planen gjelder, hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak dere har planlagt, når dere skal gjennomføre tiltakene, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene, og når dere skal evaluere tiltakene.

Eleven og foreldrene til eleven som saken gjelder, har rett til å få de delene av planen som omhandler eleven. Hvis eleven er over 18 år, har ikke foreldrene rett til å få planen.

Statsforvalterens undersøkelser

Lage en skriftlig aktivitetsplan som oppfyller minstekravene i loven

Rektor svarer i RefLex at skolen lager en skriftlig aktivitetsplan som oppfyller lovens minstekrav når det skal settes inn tiltak i en sak. Hun skriver at de gjør dette hvis eleven ikke opplever seg trygg, og det er brudd på oppl. kapittel 9 A. De ansatte svarer også ja på dette spørsmålet i Reflex.

I handlingsplanen står det at det skal utarbeides en skriftlig aktivitetsplan når foresatte ber om det eller skolen finner det nødvendig. Det går frem at det er kommunens mal som skal brukes.

Skolen har sendt inn kommunens mal for aktivitetsplan som Sørli skole bruker, som dokumentasjon på spørsmålet. Malen inneholder punkter for utfylling av problembeskrivelse, tiltak som skal gjennomføres, tidspunkt for gjennomføring av tiltakene, hvem som er ansvarlig for gjennomføring av tiltakene, og tidspunkt for evaluering.

Statsforvalteren har mottatt dokumentasjon knyttet til et utvalg saker der skolen har hatt bekymring rundt elevens skolemiljø. Det er opprettet aktivitetsplan i flere av disse sakene, hvor kommunens mal for aktivitetsplan er brukt.

Får eleven og foresatte aktivitetsplanen hvis de ber om den

Rektor og de ansatte svarer ja på spørsmål i RefLex om eleven og foresatte som saken gjelder, får aktivitetsplanen fra skolen hvis de ber om det. Rektor skriver i RefLex at skolen alltid sender aktivitetsplanen automatisk, også uten at foresatte ber om det. Dersom skolen har utarbeidet forslag til aktivitetsplan, så kan foresatte få den etter avtale til gjennomlesing før møtet. Skolen opplever da at foresatte og elev er forberedt til møtet og har gjort seg noen tanker om hvilke tiltak som kan fungere, ikke fungere, og eventuelt andre tiltak.

Det fremgår av innsendt elevdokumentasjon at skolen gjennomgår aktivitetsplanen i samarbeidsmøter med elev og foresatte.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren vurderer at skolen lager en skriftlig plan som inneholder de fem minimumskravene i loven, og planens utforming gir et godt grunnlag for å ivareta innholdet i kravene.

I elevsakene som vi har mottatt er det flere saker hvor det er opprettet aktivitetsplan, og noen saker hvor det ikke er opprettet aktivitetsplan. Skolen har i de sistnevnte sakene vurdert at det ikke er riktig eller nødvendig å kalle det en skolemiljøsak, og har derfor ikke laget aktivitetsplan.

Det kan være vanskelig å definere hvorvidt en elevs utfordringer eller akutte hendelser skal falle inn under området skolemiljø. I skolehverdagen kan det være at særlig yngre elever i liten grad klare å uttrykke sine vansker eller behov som tydeliggjør for alle at det handler om skolemiljø, kanskje i tillegg til fagvansker, sosiale vansker, eller andre faktorer rundt eleven. Det hviler derfor et stort ansvar på skolen til å i tilstrekkelig grad se saken ut fra et skolemiljøperspektiv når vanskene fremstår som sammensatte. I noen av elevsakene hvor skolen ikke har laget aktivitetsplan ser vi at det er flere faktorer som påvirker skolemiljøet til elevene negativt og som igjen fører til at elevene er utrygge på skolen. Felles for sakene er at skolen har satt inn tiltak og jobbet aktivt med å bedre situasjonen for elevene. Statsforvalteren vurderer at skolen har en for høy terskel for å opprette aktivitetsplan. I saker hvor det settes inn tiltak som omhandler elevens skolemiljø skal det lages en aktivitetsplan, jf. opplæringsloven 9 A-4 sjette ledd første punktum.

Svarene i RefLex og øvrig dokumentasjon gjennom møtereferat og logg, viser at skolen informerer både aktuell elev og elevens foresatte om innholdet i aktivitetsplanen. Dersom skolen har laget en aktivitetsplan blir den som oftest kommunisert gjennom et møte hvor aktivitetsplanen er sendt hjem i forkant, slik at elev og foresatte kan være forberedt.

Statsforvalterens konklusjon

Skolen lager ikke alltid en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9 A-4 sjette ledd, når den setter inn tiltak i saker.

Eleven og foreldrene som saken gjelder, får aktivitetsplanen fra skolen hvis de ber om den.

Lovkravet er ikke oppfylt.

Rettslig krav 9

Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltakene (RefLex 3.4 – 3.9)

Dere må gjennomføre alle tiltakene som følger av planen. Videre må dere dokumentere at dere gjennomfører tiltak i tråd med planen.

For å kunne evaluere tiltakene, må dere skaffe dere tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket. Eleven som tiltakene gjelder, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte, eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Dere må vurdere hvordan tiltakene har virket. Dere må endre tiltakene eller sette inn nye tiltak, dersom eleven fortsatt opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø. Evalueringen kan også føre til at dere forlenger tiltak som virker. Dere skal fortsette med å sette inn tiltak, så lenge eleven ikke opplever at skolemiljøet er trygt og godt, og det finnes egnede tiltak som skolen kan sette inn.

Dere skal informere elever og foreldre om at de kan melde saken sin til Statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten, jf. forvaltningsloven § 11 og opplæringsloven § 9 A-9 første ledd.

Statsforvalterens undersøkelser

Blir tiltak gjennomført etter planen og blir dette dokumentert

Rektor og ansatte svarer ja på spørsmål i RefLex om tiltak blir gjennomført slik de er beskrevet i aktivitetsplanen. Det blir fremhevet at fordi en situasjon aldri er statisk, må en aktivitetsplan være dynamisk, og at det kan oppstå sykdom i personalet som hindrer skolen i å gjennomføre tiltakene som planlagt. Tiltak kan derfor endres underveis for å gjøre tilpasninger.

I aktivitetsplanene er det tydeliggjort hvem som har ansvaret for å gjennomføre tiltakene og til hvilket tidspunkt. Det fremgår også når tiltakene skal evalueres.

I de tilsendte elevsakene ser vi gjennom logg, halvårsvurdering og møterefertat at skolen dokumenterer at det settes inn tiltak i tråd med aktivitetsplanen.

Innhente tilstrekkelig informasjon fra eleven og andre involverte om hvordan tiltakene virker

I RefLex svarer både rektor og ansatte at eleven involveres underveis i prosessen og evaluerer tiltakene og eventuelle behov for endringer. Det blir også svart at eleven får uttale seg om egen situasjon gjennom oppfølgingssamtaler, og også gjennom uformelle samtaler der eleven for eksempel blir spurt om hvordan det har gått siden sist. De uformelle samtalenes blir ikke alltid dokumentert.

De ansatte svarer også at informasjon kan innhentes gjennom observasjon, og det pekes på at skolen må innhente informasjon for å sikre at ingen aktivitetsplaner avsluttes før tiltakene oppleves å ha forbedret elevens skolehverdag.

I elevdokumentasjonen Statsforvalteren har mottatt, fremgår det at aktivitetsplanene inneholder tidspunkt for evaluering, og at det er avholdt møter for å evaluere situasjonen for eleven. I referatene kan det vises til om eleven har det bra eller om skolemiljøet fortsatt er utrygt, men det foreligger ingen informasjon om hvordan eleven opplever at tiltakene har virket.

Alltid tilpasse tiltak

På spørsmål i RefLex om skolen alltid tilpasser tiltakene, svarer rektor og de ansatte ja. I et tidligere spørsmål i RefLex, viser som nevnt skolen til at en aktivitetsplan må være dynamisk og endres underveis. Noen ansatte viser til at tiltakene må evalueres underveis og justeres dersom det er behov for det.

Felles for flere av aktivitetsplanene Statsforvalteren har mottatt, er at de er relativt kortvarige i tid. Det er ingen eksempler på at tiltakene har blitt endret underveis. Det fremgår ikke i sakene om det er eleven, foresatte eller skolen som foreslår at aktivitetsplanen avsluttes. I sakene dokumenteres det at det har vært en sluttsamtale hvor konklusjonen er at aktivitetsplanen kan avsluttes fordi eleven opplever å ha et trygt og godt skolemiljø.

Informasjon om når saken kan meldes til Statsforvalteren

I RefLex svarer rektor og de fleste ansatte ja på spørsmål om alle elever og foresatte på skolen blir informert om at de kan melde sak til Statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfylder aktivitetsplikten. Rektor svarer at det er tema på alle høstens foreldremøter. Kommunen har også en «mobbeknapp» på skolens hjemmeside hvor foresatte kan komme i kontakt med Statsforvalteren.

Skolen har vedlagt et referat datert 18.01.2019 fra et møte mellom skolen og skoleeier om skolens 9 A-arbeid. Her fremgår det at informasjonen om aktivitetsplikten og når saken kan meldes, gis av rektor til alle nye elever, og at det er fast tema i elevrådet på høsten, i tillegg til at rektor informerer om det på høstens foreldremøter.

I malen for aktivitetsplan som skolen bruker står det at elever eller foreldre kan melde sak til fylkesmannen hvis eleven ikke har det trygt og godt på skolen. Det står også en forklaring om når saker kan meldes. Samme informasjon finner Statsforvalteren også på skolens nettside under fanen «Læringsmiljø» og «Meld sak til Fylkesmannen».

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren vurderer at skolen gjennomfører, tilpasser og evaluerer tiltakene i aktivitetsplanen. Svarene i RefLex viser at både rektor og ansatte har kunnskap om at elevens situasjon kan endres etter at en aktivitetsplan er laget, og at tiltak derfor må tilpasses i samsvar med elevens behov. Det er dokumentert i elevsakene at skolen følger opp at tiltakene i aktivitetsplanen blir gjennomført, både gjennom samtaler med eleven og møter med foresatte. Det er også godt dokumentert at skolen evaluerer elevens situasjon og vurderer sammen med elev og foresatt hvorvidt skolemiljøet er trygt og godt. Det er derimot ikke i noen av de aktuelle elevsakene foretatt endringer av tiltak underveis i «virkeperioden» til aktivitetsplanen. Det kan være et tegn på at skolen ikke i tilstrekkelig grad følger opp og vurderer hvordan tiltakene virker.

Statsforvalteren ser allikevel gjennom innsendt dokumentasjon i elevsakene at skolen er tett på elever som strever med skolemiljøet enten de har en pågående aktivitetsplan eller ikke. Dokumentasjonen kan også tilsi at tiltakene har virket siden flere av sakene oppleves løst i løpet av relativt kort tid.

Statsforvalteren finner til slutt etter en samlet vurdering at skolen gir informasjon til foreldre om at de kan melde sak til Statsforvalteren gjennom årlige foreldremøter, aktivitetsplan og hjemmesiden. Vi vurderer at elevene også får informasjon om at de kan melde sak til Statsforvalteren gjennom elevrådet. Statsforvalteren forutsetter at elevrådet gis denne informasjonen fast, slik det går frem av referatet mellom skolen og skoleeier, og at informasjonen deretter gis ut til elevene. Vi forutsetter også at informasjonen blir gitt i en egnet form til mottakerne. Merk at Fylkesmannen skiftet navn til Statsforvalteren fra 01.01.2021.

Statsforvalterens konklusjon

Rektor følger opp at tiltakene gjennomføres i tråd med aktivitetsplanen.

Rektor sørger for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn.

Skolen informerer elever og foreldre om at de kan melde saken sin til Statsforvalteren hvis de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten.

Lovkravet er oppfylt.

4 Statsforvalterens reaksjoner

4.1 Pålegg om retting

I kapitlene ovenfor har vi konstatert at kommunen ikke oppfyller regelverket på alle områder. Vi pålegger kommunen å rette opp følgende, jf. kommuneloven § 30-4:

Kommunen må sørge for at skolen oppfyller plikten til å gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-2, 9 A-4 og 9-1. Nittedal kommune må i den forbindelse se til at:

- Skolen dokumenterer hvordan den griper inn mot krenkelsers.
- Rektor sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- Rektor sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor så raskt som saken tilsier i praksis.
- Rektor varsler skoleeier i alvorlige tilfeller.
- Skolen undersøker hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet.
- Skolen tilpasser tiltakene til elevens helhetlige behov og elevens beste.

Kommunen må sørge for at skolen oppfyller plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4, 9 A-9 og 9-1. Nittedal kommune må i den forbindelse se til at:

- Skolen alltid lager en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9 A-4 sjette ledd, når den setter inn tiltak i saker.

4.2 Oppfølging av påleggene

Kommunen skal iverksette tiltak for å rette brudd på regelverket umiddelbart. Når påleggene er rettet, skal kommunen erklære at retting er gjennomført og redegjøre for hvordan det har blitt rettet.

Frist for innsending er **22.12.2021**. Vi vil ikke avslutte tilsynet før kommunen, gjennom erklæringen og redegjørelsen, har vist at påleggene er rettet.

5 Kommunen har rett til å klage

Tilsynsrapporten er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. Kommunen kan klage på enkeltvedtaket.

Hvis kommunen klager, må det gjøres innen tre uker. Fristen gjelder fra beskjed om brevet har kommet frem til kommunen, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Kommunen sender klagen til oss. Vi har muligheten til å omgjøre vedtaket. Hvis vi ikke er enig med kommunen, sender vi klagen til Utdanningsdirektoratet som avgjør saken.

Kommunen kan be om at vi ikke setter i verk vedtaket før klagefristen er ute, eller klagen er endelig avgjort av Utdanningsdirektoratet, jf. forvaltningsloven § 42.

Kommunen er part i saken og har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Oslo, 06.10.2021

Rune Gulbrandsen, tilsynsleder

Hanne Hempel, rådgiver

STATSFORVALTEREN I OSLO OG VIKEN

Postboks 325, 1502 Moss | sfovpost@statsforvalteren.no |
www.statsforvalteren.no/ov

